

من پاره‌م ه‌یه که‌واته من ه‌م . . نووسینی: ستیقایان شه‌مزینی

که‌ژته‌که‌ی فله‌سووفی م‌زن (دیکارت) ئه‌مه‌یه (من بیر ده‌که‌مه‌وه که‌واته ه‌م). دیکارت له ئه‌نجامی ته‌فکرینی زه‌ر و خو‌ندنه‌وه‌ی قووه‌ی له‌بواری فله‌سفه‌یدا گ‌یشه‌ ئه‌وه به‌وایه‌ی مره‌ف کائینه‌که‌ به‌رئه‌نجامی بیرکردنه‌وه و رامانه‌، به‌په‌چه‌وانه‌ی (مارکس) وه‌ که‌ وای ده‌بینی مره‌ف به‌ره‌مه‌ی کاره‌ “ه‌ه‌ته‌ته‌ دیکارت په‌ش مارکس ژیاوه‌”، ته‌مای ئه‌وه‌ی مره‌ف به‌ره‌مه‌ی کاره‌ یان بیرکردنه‌وه؟ مشتومه‌که‌ی فله‌سفه‌ی زه‌ری له‌سه‌ر بووه‌ و تانوک‌شه‌ ئه‌م جه‌ده‌له‌ گ‌رموگو‌یه‌ی و گرنگی خه‌ی له‌ ده‌سته نه‌داوه‌ له‌ ناوه‌نده‌ ئه‌کادیمی‌کاندا. به‌دنیاییه‌وه‌ ئه‌مه‌ نامانه‌وته به‌شداری به‌که‌ین له‌وه‌ دایه‌له‌گ‌ و ئامانجیشمان شیت‌ و شه‌فه‌کردن و ته‌ژینه‌وه‌ نییه‌ له‌ که‌ژته‌که‌ی (دیکارت) به‌ په‌چه‌وانه‌وه‌ گومان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ داده‌نه‌ین ئه‌گ‌ره‌ دیکارت له‌م ئان و سات و چه‌رخه‌ یان له‌ سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌مه‌دا به‌زیابایه‌، ته‌ به‌یه‌ی سوور بووایه‌ له‌سه‌ر وته‌زاکه‌ی (من بیر ده‌که‌مه‌وه که‌واته من ه‌م)؟ یان سو‌انه‌ی چه‌رخ و زه‌مه‌ن فه‌ناه‌ته‌که‌انی په‌ ئاوه‌ژوو ده‌کرده‌وه‌ و له‌م دنیا ماددی و قازانچه‌رستییه‌ی ئه‌مه‌ده‌ ناچار ده‌بوو که‌ژته‌که‌ی ه‌ه‌ه‌بگیه‌ته‌وه‌ به‌ ئه‌م شه‌وه‌یه‌: (من پاره‌ و سامانه‌ ه‌یه‌ که‌واته من ه‌م)!!.

دیکارت چه‌نده‌ سه‌ده‌یه‌که‌ له‌ دنیا ده‌رچوو‌ و که‌چی دوایی کردوو‌، ناتوانین دره‌ی به‌ده‌مه‌وه‌ به‌که‌ین ئاخه‌ چهن ته‌زه‌ فله‌سفه‌یه‌که‌انی فه‌رمه‌ته‌ ده‌کرد، به‌هم له‌ دنیای قازانجه‌وایی که‌مپانیا زه‌به‌لاحه‌کان و سه‌رمایه‌داری ه‌اوه‌چه‌رخدا مره‌ف رووته‌کراوه‌ته‌وه‌ له‌ ه‌هر به‌هایه‌که‌، تاکه‌ به‌هایه‌که‌ په‌گ‌ه‌ی مره‌ف به‌ به‌رزی دیاری به‌کات و وه‌ک کائینه‌که‌ی زیندوو به‌ه‌ته‌ته‌وه‌ ته‌نیا سه‌نگی سامان و ئاستی سه‌رمایه‌که‌یه‌تی، مره‌فایه‌تی په‌ی ناوه‌ته‌وه‌ فه‌ناغه‌که‌وه‌ کاغه‌زه‌که‌ی وه‌که‌ پاره‌ به‌های ه‌هر شه‌که‌ دیاری ده‌کات، مره‌فایه‌تی له‌ وه‌خته‌کدایه‌ پاره‌ به‌شته‌ی له‌به‌ر به‌یوه‌ و جه‌سته‌ و بیرکردنه‌وه‌ی دا‌زاندوو‌ و له‌ بازنه‌یه‌کی ته‌سکدا گ‌ماره‌ی داوه‌. ه‌هرچه‌نده‌ لاف و گ‌زافی ئه‌وه‌ له‌ده‌ده‌ین مره‌فایه‌تی زه‌ر له‌ مه‌ژ سه‌رده‌می که‌یلایه‌تی ته‌په‌اندوو‌، له‌ به‌داخه‌وه‌ له‌ عه‌ده‌کدا ده‌ژین که‌یلایه‌تییه‌کی رووت و نو‌ له‌ ئارادایه‌!!، ئه‌گ‌ره‌ له‌ فه‌ناغه‌ی که‌یلایه‌تی په‌شاندا مره‌ف ه‌هر خه‌ی خاوه‌نی که‌یله‌ مره‌فه‌که‌ی تر بووبه‌ته‌، به‌په‌چه‌وانه‌وه‌ خاوه‌ن که‌یله‌ی نو‌ مره‌فه‌که‌ی یان وجوده‌کی زیندوو نییه‌، به‌که‌وه‌ پارچه‌ کاغه‌زه‌که‌ی به‌گیان و به‌ جو‌یه‌ و به‌ به‌ده‌نگیه‌کی سحرایی مره‌فی کردوو‌ته‌ به‌نده‌ی خه‌ی.

کَمَمَی کورد واری ل قناغی پین و دای ب کَمَم گگی کی
سرمای داری و بازاری نازاد، کارسات ئو و ی کَمَم کک ه موو
ماتریا کانی سرمای داری تیدا ئاماد ی، بَمَم لام لای ن فیکری و
ز مان ت ج رب ج ر کانی ئو سیستم ل ناویدا غائب، ب ی
د بینین پار دار کان "نک سرمای دار کان" ل پشنگی کَمَم گگن،
لَم ج ر ک مینیوتیان دا ئگ ر سوکرات کی ب پار بیت ل
ف رامشی و پ او زخستندا تووشی ن خشی د روونی د بیت و ر نگ
ه موو حکم ت کانت ل و نذ ی ک زیاتر ب ولوو ن بینر ت و پ د چ ت
ه ند جار مای بز و پ ک نینی چ ند پار دار ک بیت، ئو
پار دارانی ئگ ر نیو ه ند ی ژمار ی د فت ر چ ک کانیاں کت ب ل
ما کانیا ندا ه بوا ی ب س بوو ب ئو ی بزائن ژیان ت نیا ل پار
و د ستنک وت کانی د و م ندی و پار داریدا ک ن بوو ت و، ب ککو
ژیان ز ر ل و فراوانتر تا ل کونی کللی د رگای کی بچوو ک و
س یری بک ین، سویت د یووت (ک س ئام ژگاری و ر ناگر ت، بَمَم
پار بدر ت ب ه ر ک س و رید گر ت، ک وات پار ل ئام ژگاری ب
نرختر) !.

ئگ ر ل س ر ش قام کی س ر کی رابو ستیت کیس ی ک د لارت پ ب
بیب خشیت و ب س ر خ کدا ل ژ ر ناوی خ ر یان ه ر ناو کی تردا
ب ت ئا پ ر ی داواکاران و ئ وان ی شان د کوتن ب و رگرتنی چ ند
س ن ت ک و پ کردنی گیرفانیان ل حوکمی چاودا نام ن ت، بَمَم ئگ ر
نیتچ ل گ گگی ب ت د ر و ب ی و ت دوو قس ب قازانج و م شکی
مر ق بکات ب دیار خ ی و خوی ل د ک و ت چون دوو ک س نیب بزی
ب ت و ویستی ه ب ت ل ب ر د م ئ م (ش ت) دا بو ست ت تا دوو وش ف ر
ب ب ت، ل م شدا ر نگ ب ز ر گلا بی ل خودی مر ق کان ن ک ین و ک
تاک ک س ه ند ی د ب ت سیستمی باو و د س سات ل ق فزی تاواندا
رابگرین و دادگای بک ین، ز ر جار ب ناو بازار و شو ن
گشتیی کاندا ر شتووم س یری ه موو ئ و مر ق ه ژاران م کردوو ب
پیدا کرنی نان و لوقم ی ژیان ناچار بوون س ر دان و ین و و ک
ک یل ی ک ل ب ر د س تی پار دار کدا بچ م ن و، ز ر ش ر م ل خ م
کردوو ل کاتی بینینی دیم نی ئ و پیاو پ ش ت و پ ردا خان ی ل
ساتی دواندا و ک فریشت د دو ین، بَمَم ق ن ر یان ل ت نشت س ر و
ل س ر س ر ی ت خ ت ی مندا کی ب یاخچی راگرتوو و ب د م
تریقان و و ب کچ جوان کانی س ر ش قام کان د و انن و پ یانوا ی
ب ه س تی ناسک و شیک تی ک یان د ی کچان راو د ک ن !.

لَم دیم نان ز ر ب زارم، د ب ت خان دان کی د س ت یشتوو (ل
ه موو س ر د م کاندا) چی جیای بکات و ل د س تفر ش ک؟ ئ ی
مندا کی ه ژاری ع لاگ فر ش چی جیاوازیی کی ه ی ل گ گ و ئ و مندا

خوا پداوای ل ژوورکی پ ل رنگی ژیاندا گم دکات و تامی
سرمما و گگرمما و حسمرتی هژاری و نان پیداکردنی نهچشتوو؟
زرجار دمن پویست ناکات مشکیت بلم غمانوو خریک بکیت و
کک ب دنیاو هبگریت چونک ئم سوونت و یاسای سرووشت و
بوونکی رهای هبوو و هی ل مژوودا! بمام ئگگ ر ئم یاسا
و حتمیبتی ژیانیش بت قرار نیی مرق تسلیمی ئو یاسا و
حتمیبت، سرنجام مرق ل پش و یکمیند نکی کمم
یاسایک ک ه ر برهمی عرق و دستکردی مرقکان خان، مرق
دبت سرووشت لگگ خای بگونجندت نکی بپچواننکی، ئگگ ر مرق
پاسیف بووای ئو ه ر ل مژوو بوو چرای ژیان لسم ر ئم
هسار ی کوژا بوو.

پار خوایکی نوید و له موو خواکانی تر باندی زرتیر و رننگ
هیچ خودایک نبت هندی وی پراستراو بووبت و رنج و زحماتی
ل پناودا درابت و مرق و خوینی ب ب قوربانی کرابت. ب وند
رژنام یکی ئینگلیزی پرسیارکی ئاستی خویندانی کرد: پار
چی؟ ل ناو بهترین ومام و پناسکانی خویندانا ب پار،
ئم پناس ی ز ر سرنج اکش و کاریگرترین بوو (پار بتک)
گرچی پرستگی نیی، بمام تکای گلان دیپرستن). دش یکم
ل و فاکت رانی پار ببت خوی مرققای تی سیستمی سمرمای داری
بت، لوش ترسناکتر ئو بوو ل کمممگگ پاشک وتووکانی چشنی
کوردستاندا ئم بندا ی تیکردن و پرستند گللک قورس و زحماتر،
زربای جار مردن ل ژیان ئاسانتر، زرجارانیش پار خودایکی
ئجگار دند بوو و حزی ل قوربانی زرتیر بوو، بپچواننی
خوداکای ئیبراهیمو، ئم خودای خوین و ساری بای ملیان
ئیسماعیل کاری تندن کردوو و سزی نچواندوو، پار خوایک بوو
دمنقتر ل زیس ل برامبر سیزیف، توو تر ل خوی موسا ل
فیرعون. بکاشی ب متمانوو دیووت (هژاری ل سامان ب
بریمان دکات، بمام ناتوانت دست ب ئابوومان برت). ل
بداخوو هژاری ل م ولاتدا ئابووی ز ر مرققی ب ئابووی
تکاند، عیزرتی نفسی کرد ب چشتی فکللاری و باوی نماو، ساری
ز ر سربریزی نوی کرد، ملی ز ر گگردن کچی هنانی ژر پیو،
غروری مرققانی زری وردوخاش کرد!، ئاخر هژاری نکی ئابووی
تکان، نکی رزی شکان، بکو مرققی کوردی هناو ت باری شتوون و
بزکاندنوو.

هاو پیکی نزیکم بی گماموو سای 1997 کات دوی چند سا
گرانی و ئابوقی ئابووری س ر عراق و کوردستان و ل میانی
پنژی نوت برامبر ب خراک چند قاف یکی ئازووق و

خواردن مانی گیشته کوردستان و له رهی و کیلهکانو داباش دکر،
ژنکی گنج له کاتی و رگرتنی یکه مین جاری به ئاردی دیاریکراودا
به شوو یکی کتوپه که وتبه شق تهه دانی چنده فارد ئاردک و به
قوگکی په گریانو و وتی: هه تا نه بووم سزانی و لشی خه م به
سدان پیاو نه فرشت نه هاتیت! تاز دوا چیت و دیت و چیت لیکه م!؟
ئه م چیرکه به یکه که له دیوکانیدا په مان دت: هه ژاری دایکی
هه موو نه گبتی و دیارد دز و کان هه ر وک چن فاکتوری هه موو
چنگ و کاولکاری و کارسات له یادنه کراوکانی ناو دیرکی
سرجه م مر فکانی جیهان. ئه گهر که مکه وردبینه و له وز و
سوونه مانی هه موو چنگه کان و بکه رکانی تاوان و قوربانیهکانی
هه موو شش و سه ره دانه کان و داینه مای بردد و امبوونی ژیان هه ر
ئه و مر ف هه ژاران بوون که ژیانان تیا رنج و که سی و
چار نووسی رش و دی شکاو و ئازارچشتن بوو و هیچی تر. ژیان
هه ر هه ژارک باب ته رمانه که، خونی هه ر هه ژارک باب ته
داستانه که، ئازاری هه ر هه ژارک مته که، ته ستی له په شکی
رمانی (ئانا کارینا) دا د نووست (هه موو بنه ما خه شبخه کان له
یه کتر دچن، به مام هه ر بنه ما یکه به خه ش به دبختی تایبته به
خی هه ی).

هه ر مر فکی به پار و نه دار، هه ر هه ژارک، هه ر له فوماو که
چیرکه که به دبختی و نه گبتی تایبته به خی له هه گبه دایه،
هه موو سه رمایه دار و خانه دانه کان که به په چوانه نیته و تا دوا
سنوور رقم له فیز و شوو ژیانان هه موو له یکه دچن و هه روک
یهک و هه ر به یکه شوو سه رقای په رستنی بتی پارن و ته واو،
هه موویان له یکه جهر خشی و شادی به هه ر مندن، له یکه سه رچاو
ئاو ده خه و و له یکه فله کدا گیران خواردوو، به مام هه ژارکان
له سینای هه ر یکه کیاندا ئاگر و سه ر ته کی جیا له وی تر هه ی. به
ئه وی نه به ته به درژدادی، سه کانم له ودا چه ده که م و له
سه رده می جیهانگیری و چاوچنه کی که میانیا فره ره گز و
مه نه په په کان و سه رمایه داری قرچه کی محلیدا، پار و سامان
په و ره که به مر قبوونی هه ر که سه که، هه ر تاکه که به قد فیهاری
سامانه که په شکار له ژیان و هه ر به هه مان ئه ندازه رش ره و حورمه تی
له ده گیرته و ددان به بوون و که سه تیدا د نه ته و ئه ته ریتیه ده به ته
له دنیای ده وروب ریدا، که ده لارک زیاتری هه به ته، نه رخشی زیاتری!!
که وا به ته جه گهی سه ره نه نشته نام و ته زاکه ی (دیکارته) م به م جه ره
په چوانه و کردوو ته و (من پارم هه ی که وات من هه م). له وان ش
که سانکه هه بن و بیر بکه نه و ئه م به چوونان سه ره به مای
که م نه م، به مام ئه وی من و تووم حقیقه ته جا به ره له ئه ز و دوا

ئەزىش كەمە نىست دەيىت يان ئىسلامىي ھېچ لى باب تەك ناگەت، ھەر
ئوۋىم بە جىاوازى ئايدىال و ئىدەل ئىيەۋ راسىيە كمان خستوۋ تە
چەۋى نووسىن و دەرەينەۋ.

ئابى 2007

نووسىنى: ستىقان شەزىنى

سود - ستەكەم